

**KAUNO NEPILNAMEČIŲ TARDYMO
IZOLIATORIUS-PATAISOS NAMŲ KOLEKTYVAS**

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos
Prezidentui Gitanui Nausėdai
kanceliarija@prezidentas.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
Ministrui Pirmininkui Sauliui Skverneliui
LRVkanceliarija@lr.lt

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos
vadovui Augustinui Normantui
ombuds@lrski.lt

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos
Teisingumo ministrui Elvinui Jankevičiui
rastine@tm.lt

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministerijos
Socialinės apsaugos ir darbo ministrui
Linui Kukuraičiui
post@socmin.lt

Vaiko teisių apsaugos kontrolierei
Editai Žiobienei
edita.ziobiene@vtaki.lt

Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo
ministerijos direktoriui Virginijui Kulikauskui
virginijus.kulikauskas@kaldep.lt

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupės
vadovei Simonai Mesonienei
simona.mesoniene@tm.lt

Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupės
vyresniajam patarėjui Mariui Rakšteliiui
marius.rakstelis@tm.lt

**DĖL KAUNO NEPILNAMEČIŲ TARDYMO IZOLIATORIAUS-PATAISOS NAMŲ PRIJUNGIMO
PRIE KAUNO TARDYMO IZOLIATORIAUS**

2020 m. kovo 5 d.
Kaunas

Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorius – pataisos namų (toliau - Kauno NTI-PN) darbuotojai nuogastauja dėl viešoje erdvėje pateikto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimo projekto Nr. 20-2579 „Dėl sutikimo reorganizuoti Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisos namus“ (toliau - Nutarimo projektas), kuriame inicijuojamas Kauno NTI-PN prijungimas prie Kauno tardymo izoliatoriaus. Tai kolektyvui kelia nerimą dėl įstaigos ateities.

Kauno NTI-PN bausmę atlieka nepilnamečiai – viena aktyviausių ir pažeidžiamiausių visuomenės grupių, kurie jautriai reaguoja į įvairius sociokultūrinius, ekonominius ir politinius pokyčius, vykstančius visuomenėje, todėl itin svarbu nuolat stiprinti nepilnamečių interesų apsaugą, sukuriant ir įgyvendinant

aiškia ir veiksmingą resocializacijos sistemą, kuri būtų užtikrinta pareigūnų ir kitų specialistų kompetencija, nuolat keliant savo kvalifikaciją. JT vaiko teisių apsaugos konvencijos 40 straipsnio 3 dalyje aiškiai sakoma, kad <...> **Valstybės dalyvės siekia padėti priimti įstatymus, įvesti atitinkamą tvarką, steigti organus ir įstaigas, tiesiogiai susijusias su vaikais, kurie laikomi pažeidusiais baudžiamuosius įstatymus, kaltinami arba pripažįstami kaltais dėl jų pažeidimo** <...>. Be to, pripažįstama kiekvieno vaiko teisė, kad su juo būtų elgiamasi stengiantis ugdyti jo orumą ir reikšmingumą, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, kad būtų atsižvelgiama į jo amžių ir jaustųsi noras padėti jam reintegruoti ir atlikti naudingą vaidmenį visuomenėje (40 str. 1 d.). Ar vykdydami Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus priimtus Nutarimus, kuriais jau yra perkelti suaugę nuteistieji į tardymo izoliatorių, nėra galimai pažeistos JT vaiko teisių apsaugos konvencijos nuostatos?

Pažymime, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. rugpjūčio 10 d. įsakymo Nr. 1R-148 „Dėl Teisingumo ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymo Nr. 1R-65 „Dėl Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžių įstaigų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – LR teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-148) 7.1. punktu pakeistas Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų nuostatų 7 punktą, kuriame numatoma, kad „Kauno nepilnamečių tardymo izoliatoriaus-pataisos namų veiklos tikslas - vykdyti kardomąją priemonę – suėmimą, arešto bausmę ir laisvės atėmimo bausmės asmenims, kuriems bausmę paskirta atlikti kalėjime, pataisos namuose arba atvirojoje kolonijoje“, ši poįstatyminio teisės akto nuostata prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog **poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis**, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimai).

Akcentuojame, kad nutarimo projektas dėl įstaigų reorganizavimo turėjo būti derinamas su socialiniais partneriais, taip suteikiant teisę profesinių sąjungų atstovams ginti darbuotojų interesus, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Viešojo saugumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir kitomis institucijomis, kurioms dėl Nutarimo projekto priėmimo kilę teisiniai padariniai gali būti reikšmingi jų vykdomoms funkcijoms. Kadangi šiuo klausimu galimai nebuvo kalbėta nei su laisvės atėmimo įstaigų vadovais, nei su profesinėmis sąjungomis, nei derinta su kitomis suinteresuotomis institucijomis, darytina išvada, kad sprendimas buvo priimtas vienašališkai. (**Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimo Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ 203.8. Stiprinsime socialinį dialogą ir bendradarbiavimą Trišalėje taryboje ir kituose forumuose, sustiprindami profesinių sąjungų galias ir skatindami verslo asociacijų konsolidavimo procesus. Kartu remsime pastangas stiprinti profesinių sąjungų kompetenciją ir gebėjimus atstovauti dirbančiųjų interesams.**)

Klausimas, ar siūlomame Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos nutarimo projekte pateikta informacija yra grindžiama realiais faktais ir tikslingai suformuotos darbo grupės paskaičiavimais? Siekiant tinkamai įvertinti reorganizacijos tikslingumą ir naudą būtent Kauno NTI-PN, tikslinga įvertinti ne tik „neaiškiais“ ir niekuo paremtais paskaičiavimais, kurie buvo atlikti objektyvių asmenų grupės, bet reikalinga atlikti mokslinių ir tiriamųjų grupių rekomendacijomis paremtą tyrimą, kuris parodytų realius reorganizavimo proceso Kauno NTI-PN pliusus ir minusus. (**Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimo Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ 247. Pasiuksime, kad svarbiausi valdžios institucijų sprendimai būtų pagrįsti ne siauros, nebūtinai objektyvių asmenų grupės nuomone, o nešališkai sudarytų mokslo ir tiriamųjų grupių rekomendacijomis, patikrintomis jų laisvais debatais.**)

Pažymėtina ir tai, kad pateiktas LR Vyriausybei nutarimo projektas nebuvo vertinamas jokių ekspertų ar teisės analitikų. Vertinimas turi būti atliekamas sudarius specialias metodikas, skirtas įvertinti poveikį visuomeniniams santykiams, tai ypatingai svarbu visuomenei, nes paliečiami nepilnamečių asmenų interesai (viešasis interesas) (**Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ 248. Stiprinsime teisės aktų projektų poveikio vertinimo procesus tiek nacionaliniu, tiek ir vietos savivaldos lygmeniu, daug dėmesio skirsime neteisėtos įtakos poveikio teisės aktų įgyvendinimui, taip pat piktnaudžiavimo galimybių vertinimo metodikai stiprinti. Naują teisinį reguliavimą nustatantiems teisės aktams bus atliekama galimo poveikio visuomeniniams santykiams vertinimo analizė.**)

Atkreiptinas dėmesys, kad prijungus Kauno NTI-PN prie Kauno TI valdymo sistema turi išlikti tokia pat efektyvi, kokybiška ir skaidri. Analogiškai kaip ir valstybės tarnybos optimizavimas, tačiau vadovaujantis principu, kad veiklos optimizavimai bus vykdomi su mokslininkais ir praktikais. Kodėl nei vienas laisvės

atėmimo įstaigų direktorius ar kito lygio bausmių vykdymo sistemos ekspertas nedalyvavo sprendimo formavime? Kodėl Kauno NTI-PN vadovui nebuvo suteikta galimybė pateikti realius faktus apie numatomų pertvarkų keliamą grėsmę pažeidžiamai, specifinei grupei – nepilnamečiams? (**Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimas Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“ 259. Sieksime valstybės tarnybos efektyvumo. Kartu su mokslininkais ir praktikais skatinsime valstybės tarnybos optimizavimą, nereikalingų funkcijų ir perteklinio administracinio aparato atsisakymą, įvertinsime, kurias valstybines funkcijas efektyviau yra atlikti regionų, savivaldybių lygmeniu, perduoti nevyriausybiniam sektoriui, ir imsime realių žingsnių tam įgyvendinti. Įtvirtinsime valstybės tarnautojo atsakomybės už nekokybiškos paslaugos suteikimą principą.**)

Neaiškiai pateikiama informacija apie lėšų taupymą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugpjūčio 28 d. nutarimo projekte Nr. 18-10122 „Dėl sutikimo reorganizuoti Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisų namus, Kybartų pataisų namus ir Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą“ buvo pateikta analogiška informacija apie lėšų sutaupymą reorganizuojant 6 įstaigas ir panaikinus 61 vadovaujančią pareigybę – sutaupymas būtų apie 860 tūkst. eurų. Šiame Nutarimo projekte siekiama reorganizuoti 2 įstaigas, prijungiant Kauno NTI-PN prie Kauno tardymo izoliatoriaus, panaikinant apie 15 pareigybių, kas papildomai leistų sutaupyti apie 400 tūkst. eurų biudžeto lėšų per metus. Klausimas, kokiais duomenimis remiantis buvo atlikti paskaičiavimai dėl biudžeto lėšų sutaupymo? Nes lyginant biudžeto lėšų sutaupymo sumas su 2018 metais nutarimo projekte pateiktomis sumomis, jie yra visiškai nelogiški ir niekuo nepagrįsti. Akcentuotina ir tai, kad šis naikinamų pareigybių skaičius ir darbuotojų išėjimas iš bausmių vykdymo sistemos sąlygotų galimai neefektyvaus valdymo atsiradimo problemą: operatyvumo, kokybės ir kt. *Pažymėtina, kad 2019 m. pabaigoje Kėdainiuose vykusioje konferencijoje, kurioje, be mokslinės bendruomenės atstovų, beje, dalyvavo ir teisingumo viceministras, E. Jurkonis, mokslinės bendruomenės atstovai Kauno NTI-PN vykdomą nuteistųjų resocializacijos procesą įvertino kaip labiausiai atitinkantį Norvegijos modeliui. Minimū Nutarimo projektu naikinami etatai būtent tų darbuotojų, kurie savo darbu ir atsidavimu labiausiai prisidėjo prie resocializacijos procesų gerinimo įstaigoje. Peršasi išvada, kad Teisingumo ministerija, viešai kalbėdama apie nuteistųjų resocializacijos stiprinimą, minimū Nutarimo projektu šį procesą įstaigoje NAIKINA.*

Svarbiausia tai, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, teikdama šį Nutarimo projektą ĮVERTINO 2018 m. Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarijos teisės grupė išvadoje „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimo „Dėl sutikimo reorganizuoti Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisų namus, Kybartų pataisų namus ir Lukiškių tardymo izoliatorių-kalėjimą“ projekto (toliau – projektas) (TAP NR. TAP-18-1413; TAIS NR. 18-10122)“ pateiktas aplinkybes, kurias būtina išspręsti, reorganizuojant Kauno nepilnamečių tardymo izoliatorių-pataisų namus:

1. Bausmių vykdymo kodekso 8 straipsnyje nustatytas bausmių vykdymo individualizavimo principas suponuoja valstybei pareigą individualiai vertinti kiekvieną nuteistąjį (ypač tai aktualu nepilnamečiams), atsižvelgti į jo asmenybę, elgesį. Todėl pernelyg didelėse, kelių rūšių pataisų įstaigų funkcijas vykdančiose įstaigose, ne visada bus užtikrinti laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslai. Ypač tai aktualu, kad pataisų įstaigose vyrauja bendrabutinio tipo nuteistųjų gyvenimo sąlygos. Todėl tikslinga siūlomą Projektą įvertinti ir bausmių vykdymo individualizavimo principo kontekste.

2. Europos Komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (toliau – CPT) savo ataskaitose ne kartą yra pažymėjęs, kad nepilnamečių įstaigose dirbantys darbuotojai turi būti baigę *specialiuosius mokymus* apie darbą su tokio amžiaus asmenimis, mokėti atpažinti patyčių požymius ir žinoti, kaip tinkamai reaguoti bei išvengti tokių incidentų ateityje (2008 m. balandžio 21–30 d. vizito ataskaitos [CPT/Inf (2009) 22] 77 punktą, 2010 m. birželio 14–18 d. vizito ataskaitos [CPT/Inf (2011) 17] 51 punktą, Dvidešimt ketvirtosios bendros ataskaitos [CPT/Inf (2015) 1] 100, 121 punktai). CPT taip pat pabrėžia, kad nepilnamečių, kuriems atimta laisvė, priežiūra yra ypač sudėtinga užduotis. Daugelis iš jų yra patyrę fizinį, seksualinį ar psichologinį smurtą, todėl nepilnamečių įstaigose svarbų vaidmenį turi personalo atranka, tokioje įstaigoje nuolat turi būti specializuoti ugdytojai, psichologai ir socialiniai darbuotojai (Dvidešimt ketvirtosios bendros ataskaitos [CPT/Inf (2015) 1] 119 punktą). CPT nuomone, visi nepilnamečiai, kuriems laisvė atimta dėl to, kad jie yra kaltinami kriminalinių nusikaltimų padarymu ar dėl to nuteisti, turėtų būti laikomi specialiai tokio amžiaus asmenims skirtose pataisų įstaigose, kurių režimas pritaikytas jų poreikiams ir kurių darbuotojai buvo ruošiami dirbti su jaunais žmonėmis (Ištrauka iš Devintosios bendros ataskaitos [CPT/Inf (99) 12] 28 punktą).

Atsižvelgiant į tai, prašome nepritarti Kauno NTI-PN prijungimui prie Kauno tardymo izoliatoriaus ir palikti mus kaip atskirą, specifinės paskirties juridinį asmenį.

Neįmanoma Dambrauskas
Rolandas Puoblys

Baiba Ķimbaraste
 Rasma Ļutinkute
 Regina Bedurkenicinte
 Doma Rikardoviciene
 Vidija Česniene
 Beke Toliaupiene
 Eugēnija Lepēžinskai
 Ināra Kļodoviciene
 Edita Simonavičute
 Anna Āuņte Gustiene
 Karīna Jomjante
 Simone Švec
 Anīsa Čurbauskaitė
 Kristīne Vovčančeviči
 Vilgo Dūliene
 Anīsa Benčtāni
 Kozyna Macikyte
 Einona Vjantka Jandina
 Sergejs Kova
 Andrius Misiene
 Vilma Rurimotaitė
 Rimas
 Fausta Palaimaitė Palut
 Dalgė Alekmene
 Ramūnas Petras Kasalovicius
 Vachovas Andriulevičius
 Leonas Klemas
 VIRGILIUS SIMANONIS
 Sigita Stankaitė
 Agnė Rimdeikaitė
 Edita Vaitheviene
 Darius Regelevec
 Olevs Solovjevs
 Jolita Bonaiciene

Daiva Gliškiene
Simonas Šačius

Andrius Dzyga

Mantas Rudys

Rytas Gražulionis

Vytautas Steponavičius

Andas Rėgis

Jasmina Paukštė

Kęstutis Sabas

Remigijus Štubinskas

Smilga Marčiukaitė

Paulius Liščionis

Marius Minkys

Andrius Baltušaitis

Darius Vaitė

Edita Vaitė

Liimutė Kerpavičiūtė

Ramondas Juzėnas

Laura Štubinskaitė

Agne Rimkeičaitė

Šigita Hankutienė

Edgaras Benkevičius

Saulius Linavičius

Jolite Urnė

Rose Saucke

Jolanta Randienė

LINA PRODVILIENĖ

Žydrėnas Brauklys

Dalia Rapiškaitė

Indrė Poškaitė

Merijus Matulionis

Robertas Benetas

Monika Šalkauskaitė

Simas Šeštokas

Estė Krivaitė

Arta Šeštokaitė

Vaidotas Jankaitis

Darius Jankaitis

Merija Petrušienė

Indrė Dikšienė

Mantas Karpas

Prasolė Bečinskaitė

Jolanta Dubinskaitė

Domina Kumpė

Daiva Lukšaitė

Ramondas Kumpė

Alexander Baltušaitis

Anna Dikšienė

Andrius Kumpė

Simas Kumpė

Romualdas Plepiškis

Indrė Kumpė

Inga Lehtauskienė 6
Loreta Kryževičienė
Kristina Baciškienė
Vitalija Neukauskienė
Valerija Medelinskienė
Juras Kietkaitis
Kestutis Juzenas
Loreta Stasiulevičienė
Silvija Micūnienė
Mairijona Puseckienė
Jūratė Bukienė
Nijolė Šeršėnienė
Margarita Vanagaitė
Skirmantas Hesiulevičius
Virginija Iljinaitė
Jonas Gustas
Andrius Ubenavicius
Jolanta Bortlute
Donalda Andriuli
Asta Navagruškytė
Gediminas Lukšys
Antanas Kėdirtis
Leolėnas Narumaičius
Leonas Ziemys
Jolanta Kulšauskaitė - Abas Asta